

Зияткерлік мектеп оқушылары оқуы тиіс 100 кітап аясында қазақ әдебиетінен ұсынылатын шығармалар тізімі

Негізгі мектеп

Реті	Шығарманыңаты	Авторы	Ескерту	Шығарма туралы
1	Жетім	Мұхтар Әуезов	1930-60 жылдар әдебиеті	Қасым деген жетім баланың тағдыры, жалғыздық пен қорғансыздық, әділетсіздік туралы.
2	Қорғансыздың күні	Мұхтар Әуезов	1960-90 жылдар әдебиеті	Қазақ ауылындағы қорғансыз жандардың өмірі, қорлыққа жаны төзбеген, жауыздықтың құрбаны болған жас қыз Ғазизаның өмірі суреттеледі .
3	Сіз бен Біз	Оспанхан Әубәкіров	1960-90 жылдар әдебиеті	Юмор, сатира
4	Ақан сері	Сәкен Жүнісов	1960-90 жылдар әдебиеті	Өнерде жарқын із қалдырған ақын, әнші-композитор Ақан сері Қорамсаұлының шығармашылығы мен қоғамдағы әлеуметтік қатынас көрсетілген.
5	Ғажайып планета	Талап Сұлтанбеков	фантастика	Фантастика
6	Аманай мен Заманай	С.Жүнісов	1960-90 жылдар әдебиеті	Ұжымдастыру саясатына қарсы бүкіл ауылды бастап шығып, Қытай асып, “қазақтың аузын нанға, қолын арқаға жеткізем” - деп шыққан қазақ қызы Балзияның өмірі мен еліне деген сағынышы, сол дүрбелең заман көрінісі суреттеледі.
7	Алғашқы айлар	М. Иманжанов	Соғыстан кейінгі әдебиет (проза) (1950)	Жастардың тыныс-тіршілігі, жасампаз еңбегі, адамгершілік ізгі қасиеттері суреттеледі
8	Тағдырдың кейбір кездері	Д.Исабеков	1960-90 жылдар әдебиеті	Тағдыр тауқыметін тартқан отбасы өмірі .
9	Бақбақ басы толғанкүн	Марат Қабанбаев	1960-90 жылдар әдебиеті	Балалық шақтың қызығы туралы.
10	Жаутылындағы бала	Қ. Қайсенов	1960-90 жылдар әдебиеті	Ұлы Отан соғысы кезінде жау тылындағы партизандардың ерлігі
11	Мен апамның баласымын	Әлдихан Қалдыбаев	Тәуелсіздік жылдарындағы қазақ әдебиеті (2002)	Отбасындағы сүйіспеншілік, балалық шақ қызықтары.
12	Мен қарапайым қарттарды сүйем	М.Мақатаев	1960-90 жылдар әдебиеті	Қарттарды құрметтеу
13	Үш бақытым	М.Мақатаев	1960-90 жылдар әдебиеті	Отанға, тілге, халыққа деген сүйіспеншілік.
14	Жар жағалаған қыз	Адам Мекебаев	Тәуелсіздік жылдарындағы қазақ әдебиеті (2001)	Бала тәрбиесі, қазақы салт-сана.
15	«Мен қазақпын» поэмасы	Ж.Молдағалиев	1960-9180 жылдар әдебиеті	Ұлтжандылық сезім,Отанғамахаббат, азаматтық намыс
16	Интернатта болған жағдаят	Артур Конан Дойл	детектив	Жауапкершілік, адамгершілік
17	Ұшқан ұя	Б.Момышұлы	1960-90 жылдар әдебиеті	Салт –дәстүр, патриоттық тәрбие
18	Жабайы алма	Сайын Мұратбеков	1960-90 жылдар әдебиеті	Балалықтың алтын елестері, адамгершілік,мейірімділік туралы

19	Соғыстың соңғы жесірі	Шерхан Мұртаза	1960-90 жылдар әдебиеті	Соғыс шындығы, адалдық, сағыныш туралы
20	«Еңбек бірлігі» әңгімесі	Ғабиден Мұстафин	1960-90 жылдар әдебиеті	Еңбек, бірлік туралы
21	Жапон балладасы	Ғабит Мүсірепов	1960-90 жылдар әдебиеті	Адамдардың дүниеге деген көзқарастары, рухани жандүниелерінің қарама-қайшылықтары
22	Ананың анасы	Ғабит Мүсірепов	1960-90 жылдар әдебиеті	Ана махаббаты, қайсарлығы туралы
23	Қазақ солдаты	Ғабит Мүсірепов	1960-90 жылдар әдебиеті	Ерлік, ұлттар достығы, бірлік туралы
24	Қызыл кітап	Мырза-Әли Қадыр	1960-90 жылдар әдебиеті	Табиғатты қорғауға үндеу
25	Бірекініш, бірүміт	Нұржекеев Бексұлтан	1960-90 жылдар әдебиеті	Отбасы тағдыры, кішіпейіл, кешірімді болу
26	Ақын өлімі туралы аңыз	Қ. Аманжолов	1960-90 жылдар әдебиеті	Майдандағы ерлік, достық
27	Ақиқат пен аңыз	Әзілхан Нұршайықов	1960-90 жылдар әдебиеті	Еңбек пен ерлік, махаббат пен адалдық, достық
28	Он бес жыл өткен соң	Естай Мырзахметов	1960-90 жылдар әдебиеті	Шынайы сезім, махаббат, адамгершілік
29	Балалық шағың	М. Жұмабаев	XX ғасыр басындағы қазақ әдебиеті	Балалық шақтың рахаты, құдіреті
30	Бір атаның балалары	М. Мағауин	1960-90 жылдар әдебиеті	Жетімдер тағдыры, бауырластық, сағыныш.
31	Менің атым Қожа	Бердібек Соқпақбаев	1960-90 жылдар әдебиеті	Өз ісіне есеп бере алу, талпыну, өз-өзін тәрбиелеу
32	Балалық шаққа саяхат	Бердібек Соқпақбаев	1960-90 жылдар әдебиеті	Балалықтың әсері, тәтті қиял, ақиқат
33	Ауыл шетіндегі үй	Әкім Тарази	1960-90 жылдар әдебиеті	Ақиқат, заман шындығын ауыл өмірі
34	Өмір-өзен	Бек Тоғысбайұлы	1960-90 жылдар әдебиеті	Өке мен бала тақырыбы. Өткен заман мен осы заманды салыстыру.
35	Өркениеттің адасуы	Шаханов Мұхтар	1960-90 жылдар әдебиеті	Рухани құндылық
36	Құзбасындағы аңшының зары	Шаханов Мұхтар, Айтматов Шыңғыс	Тәуелсіздік жылдарындағы әдебиет	Туған жер құдіреті, ата-баба салт-дәстүрі, ұлы тұлғалар ғибраты, ой толғаулар
37	Ләйлі-Мәжнүн	Шәкәрім Құдайбердіұлы	XIX ғасыр аяғы XX ғасыр басындағы әдебиет	Ғашықтық, махаббат сезімі
38	Қоңыр күзеді	Қ. Ысқақ	1960-90 жылдар әдебиеті (проза)	Адамның адал сезімдері
39	Жақсы мен жаман туралы	Дулат Бабатайұлы	XV-XIX ғасырлардағы жыраулар поэзиясы	Ақыл, ой, жақсы мен жамандық
40	Жаяу Мұса	Зейтін Ақышев	1960-90 жылдар әдебиеті	Әнші тағдыры, қоғам шындығы

Жоғарғы мектеп

Реті	Шығарманың аты	Авторы	Ескерту	Шығарма туралы
41	Қара сөздері	Абай Құнанбаев	XIX ғасырдың екінші жартысы	Даналық сөздер
42	Бір тойым бар	Төлеген Айбергенов	1960-90 жылдар әдебиеті	Рухани құндылық, қуаныш сезімі
43	Ақбілек	Ж. Аймауытов	XX ғасыр басындағы қазақ әдебиеті	Қазақ қызының тағдыры, еркіндік алу салтанаты, бостандыққа ұмтылу
44	Ғасырдан да ұзақ күн	Ш. Айтматов	1960-90 жылдар әдебиеті	Тарихи шындық, ана махаббаты
45	Қаһарлы күндер	Тахауи Ахтанов	1960-90 жылдар әдебиеті	Ұлы Отан соғысы кезіндегі ерлік, табандылық, қайсарлық
46	Ақбоз ат	Тәкен Әлімқұлов	1960-90 жылдар әдебиеті	Адам ғұмыры, адамның рухани дүниесі суреттеледі
47	Өліара	Төлен Әбдіков	1960-90 жылдар әдебиеті	Иманды адамдар іс – әрекеті, адамгершіліктен аттамау
48	«Қырық мысал»	Ахмет Байтұрсынұлы	XX ғасыр басындағы қазақ әдебиеті	Қалың ұйқыда жатқан қараңғы елге жар салып, олардың ой-санасын ояту
49	«Елім-ай» трилогиясы	С.Сматаев	1960-90 жылдар әдебиеті	«Ақтабан шұбырынды, алқакөл сұлама» оқиғасынан кейінгі қазақ халқының тағдыры
50	Атаукере	Оралхан Бөкей	1960-90 жылдар әдебиеті	Отансүйгіштік рух
51	Өз отынды өшірме	Оралхан Бөкей	1960-90 жылдар әдебиеті	Қазақ даласында Совет өкіметін түпкілікті орнату мен Түркістан – Сібір магистралын салудағы қарапайым еңбек адамдарының жанқиярлық ерлігі туралы
52	Жаңғақ	Дүкенбай Досжанов	1960-90 жылдар әдебиеті	Халықтар достығы әңгімеленеді.
53	Ақ боз үй	Смағұл Елубаев	1960-90 жылдар әдебиеті	Қазақстандағы 1930 жылдардағы ашаршылық
54	Өмір мектебі	С.Мұқанов	Автобиографиялық роман	Мемуарлық үлгіде жазушының өзі бастан кешкен тарихи дамудың шындығы суреттеледі
55	Сасырдың сүті	Т.Сұлтанбеков	фантастика	фантастика
56	Сәйгүліктер	Қ.Жұмаділов	1960-90 жылдар әдебиеті	Қазақы рух және жылқы малы
57	Аңыздың ақыры	Кекілбаев Әбіш	1960-90 жылдар әдебиеті	Орта ғасырлардағы қазақ жерінің көрінісі.
58	Сары қазақ	Мағауин Мұхтар	1960-90 жылдар әдебиеті	Қазақ халқының 1910-1945 жылдар арасы суреттеледі. Достық, адамгершілік, сүйіспеншілік.
59	Ай мен Айша	Шерхан Мұртаза	1960-90 жылдар әдебиеті	Сағыныш, қимастық
60	Махаббат қызық мол жылдар	Ә.Нұршайықов	1960-90 жылдар әдебиеті	Ғашықтық, адал сезім, достық туралы

Список рекомендуемой художественной литературы для чтения в основной и старшей школах Назарбаев Интеллектуальных школ на русском языке в рамках проекта «100 книг»

№	Название произведений	Авторы	Примечание
Основная школа			
1	«Ночевала тучка золотая»	А. Приставкин	XXв. Повесть о судьбах детей в годы войны
2	«Оруженосец Кашка»	В. Крапивин	XXв. Повесть о дружбе и верности.
3	«Матерь человеческая»	В. Закруткин	XX в. Повесть о судьбах женщин в годы войны.
4	«Чучело»	В. Железников	XXв. Повесть о взаимоотношениях между подростками, о добре и мужественности.
5	«Человек амфибия»	А. Беляев	XX в. Научно-фантастический роман. О любви, о дружбе.
6	«Белый Бим Черное ухо»	Г. Троепольский	XXв. Повесть о милосердии, доброте, преданности и дружбе.
7	«Парадокс»	В. Короленко	нач. XXв. Рассказ о силе духа человека, несмотря на трудности судьбы.
8	«Емшан»	М. Симашко	XXв. Повесть о жизни Султана Бейбарыса – тоска по Родине, сила человеческого духа, память о своих корнях.
9	«Мой зеленоглазый аруах»	С. Назарова	XXв. Рассказ о духовном родстве, об уважении людей старшего поколения.
10	Стихотворения о природе, родине: «Вечер», «Последний шмель», «Полевые цветы» и другие	И.А. Бунин	XXв. Лирика. Стихи о родной природе.
11	«Не позволяй душе лениться», «Некрасивая девочка»	Н. Заболоцкий	XX в. Лирика. Стихи о труде в жизни человека, о любви, о внутренней и внешней красоте человека
12	«Пиковая дама»	А.С. Пушкин	XIX век. Повесть. Нравственная проблематика. Внутренняя сущность человека представлена через обстоятельства жизни.
13	«Отцы и дети»	И.С. Тургенев	XIX в. Роман. Нравственная проблематика Проблема взаимоотношения поколений.
14	«Доктор Живаго»	Б.Л. Пастернак	XX в. Роман. Жизнь русской интеллигенции, о свободе человека.
15	«Волоколамское шоссе»	А. А.Бек	XX в. Роман, в котором повествуется о героических защитниках Москвы, о Бауыржане Момышулы.
16	«Плаха»	Ч.Т. Айтматов	XX в. Роман. Нравственные проблемы современности. Вопросы приобретения и потери современного человека в его духовной жизни, в отношении к Родине, народу, другому человеку, природе, оценивает его нравственные качества в их развитии, исторических взаимосвязях и испытаниях реальной жизнью
17	«Земля, поклонись человеку!»	О. Сулейменов	XX в. Современная поэзия. Первое произведение, посвященное полету человека в космос, которое родилось на казахстанской земле.
18	«Баллада о времени»	В.С. Высоцкий	XX в. Современная поэзия. О дружбе, чести и времени
19	«Хроника Великого джута»	В. Михайлов	XXв. Документальный очерк. Тема голодомора в Казахстане.
20	«Матренин двор»	А. Солженицын	XX в. Рассказ. Нравственная тема. Жестокое разорение русской деревни, о честности, доброте и терпении.

**Список
рекомендуемой художественной литературы
для чтения в основной и старшей школах Назарбаев Интеллектуальных школ на
английском языке в рамках проекта «100 книг»**

Основная школа (рекомендуемые уровни A1, A2 и B1)

№	Название книги	Автор	Примечание
1	Большие надежды/ Great Expectations	Чарльз Диккенс/ Charles Dickens	Драма. Критика лицемерного общества, которое приводит к постепенному падению человека.
2	Приключения Тома Сойера/ Adventures of Tom Sawyer	Марк Твен/ Mark Twain	Роман. Дружба, жажды свободы и справедливости
3	Трое в лодке, не считая собаки/ Three Men in a Boat (To Say Nothing of the Dog)	Джером К. Джером/ Jerome K. Jerome	Юмористическая повесть. Дружба, английский юмор
4	Машина времени/ The Time Machine	Герберт Дж. Уэллс/ Herbert Georg Wells	Научно- фантастический роман. Философский взгляд по осмыслению времени в самосознании человека XX века.
5	Приключения Алисы в стране чудес/ Alice in Wonderland	Льюис Кэрролл/ Lewis Carroll	Сказка. Юмор, парадоксальность реалий жизни.
6	Удивительный Волшебник из страны Оз / The Wonderful Wizard of Oz	Лаймен Фрэнк Баум /L. Frank Baum	Сказка. Добро и зло, дружба.
7	20 тысяч лье под водой/ 20,000 Leagues Under the Sea	Жюль Верн/ Jules Gabriel Verne	Научно-фантастический роман. Приключения, дружба, познание природы.
8	Маленький принц/ The Little Prince	Антуан де Сент-Экзюпери / Antoine de Saint-Exupery/	Аллегорическая сказка. Отношение к себе, к планете, к чистоте внешней и внутренней, взрослые пороки глазами ребенка. «Мы в ответе за тех, кого приручили».
9	Зов предков/ The Call of the Wild	Джек Лондон/ Jack London	Роман. Выживание сильнейших, цивилизация и природа, судьба и свобода воли.
10	Последний из могикан The Last of the Mohicans Есть на англ.	Джеймс Фенимор Купер	Роман. Франко-индейская война, своеобразный духовный мир и обычаи индейских племен, благородство, смелость.

Старшая школа (рекомендуемые уровни B2, C1, C2, в оригинале)

№	Название книги	Автор	Примечание
11	Джейн Эйр/ Jane Eyre	Шарлотта Бронте/ Charlotte Bronte	Роман о непростой судьбе сироты с сильным, независимым характером, о её детстве, взрослении, поисках своего пути и преодолении препятствий, встающих на этом пути к самостоятельной жизни и личному счастью.
12	Три товарища/ Three Comrades	Эрих Мария Ремарк/Erich Maria Remarque	Роман. Кризис послевоенных лет, драматичная история мужской дружбы, любви, отчаяния, борьбы, эмоций, чувств.

13	Гордость и предубеждение/ Pride and Prejudice	Джейн Остин/ Jane Austen	Роман. Традиции и нравы английского общества, любовь, юмор, свобода, взаимоотношения.
14	Дэвид Копперфильд/ David Copperfield	Чарльз Диккенс/ Charles Dickens	Роман. Бедность и унижения, добро и справедливость, милосердие, гуманность и сострадание к ближним.
15	Пигмалион/ Pygmalion	Бернард Шоу/ Bernard Shaw	Пьеса. Быт и нравы английского общества. Человек – творец своего счастья.
16	Старик и море/ The Old Man and the Sea	Эрнест Хемингуэй/ Ernest Hemingway	Повесть. Борьба человека со стихией, гармония и согласие с окружающим миром, преодоление препятствий.
17	Ромео и Джульетта/ Romeo and Juliette	Уильям Шекспир/ William Shakespeare	Поэзия, трагедия. Предрассудки, семейная вражда, любовь.
18	Портрет Дориана Грея / The Picture of Dorian Gray	Оскар Уайльд / Oscar Wilde	Роман. Смысл жизни, ответственность за содеянное, обманчивость внешней красоты.
19	Оливер Твист/ Oliver Twist	Чарльз Диккенс/ Charles Dickens	Роман. Честность, доброта и порядочность, человеческие пороки, двойная мораль.
20	Повелитель мух/ Lord of the Flies	William Golding/ Уильям Голдинг	Роман, Нобелевская премия. Человеческие пороки, моральная деградация человечества, хрупкость мира.